

Grzegorz Maroń

INSTYTUCJA MARSZAŁKA SENIORA SENATU W POLSKIM PORZĄDKU PRAWNYM

Marszałek Senior Senatu to *de lege lata* najstarszy lub – jak w okresie II RP – jeden z najstarszych senatorów, któremu prezydent powierzył funkcję przewodniczenia pierwszemu posiedzeniu Senatu do czasu wyboru marszałka senatu. W zakres jego obowiązków wchodzi przede wszystkim odebranie ślubowania od senatorów oraz przeprowadzenie wyborów marszałka izby wyższej.

W opracowaniu w pierwszej kolejności przedstawiona zostanie tytułowa instytucja w ujęciu historycznym, czyli jej postać w okresie II Rzeczypospolitej. Zasadniczą część rozważań stanowi instytucja Marszałka Seniora Senatu w rodzimym porządku prawnym na gruncie obowiązującego prawa. Głównym celem artykułu jest interpretacja kompetencji Marszałka Seniora oraz wykładnia przepisów prawnych dotyczących procedury jego powołania przez prezydenta. Analiza postanowień regulaminu izby wyższej zostanie jednocześnie połączona z aproksymacją parlamentarnej praktyki funkcjonowania omawianej instytucji.

1. Marszałek Senior Senatu w okresie dwudziestolecia międzywojennego

Instytucja Marszałka Seniora Senatu swoją genezą sięga Senatu pierwszej kadencji w II Rzeczypospolitej. Nie istniała ona natomiast w okresie Rzeczypospolitej szlacheckiej.

Senat jako organ władzy ustawodawczej został umocowany w odrodzonej Polsce w Konstytucji marcowej z 1921 r. (zob. zwłaszcza art. 2 i 36)¹. Inauguracyjne posiedzenie izby wyższej odbyło się 28 listopada 1922 r. Jego przebieg był w dużym stopniu zdeterminowany ustaleniami poczynionymi doraźnie, gdyż nie obowiązywał jeszcze regulamin senatu². Posiłowano się też postanowieniami

¹ Ustawa z 17 marca 1921 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1921, nr 44, poz. 267.

² Podczas inauguracyjnego posiedzenia Senatu przyjęto dopiero Regulamin prowizoryczny izby.

Tymczasowego regulaminu obrad Sejmu Ustawodawczego z 1919 r. oraz harmonogramem pierwszego posiedzenia Sejmu Ustawodawczego sprzed ponad trzech i pół roku.

Zgodnie z art. 2 wspomnianego regulaminu z 1919 r. „Obrady Sejmu otwiera najstarszy wiekiem poseł narodowości polskiej (senior), który zaprasza z pomiedzy posłów najmłodszych wiekiem dwóch sekretarzy. Senior i tymczasowi sekretarze urzędują aż do obioru Marszałka i pozostałych członków Prezydium Sejmu”.

Powyższy przepis znalazł odpowiednie zastosowanie podczas pierwszego posiedzenia izby wyższej. Obrady otworzył nie Senior, lecz pełniący funkcję głowy państwa Naczelnik Państwa Józef Piłsudski. Prezydent, który w myśl art. 25 ustawy zasadniczej powinien otworzyć Senat został wybrany przez Zgromadzenie Narodowe dopiero dwa tygodnie później.

Naczelnik Państwa wygłosiwszy przemówienie do zgromadzonych, powierzył przewodniczenie obradom liczącemu 87 lat i będącemu najstarszym spośród senatorów Bolesławowi Limanowskiemu. Marszałek Senior po okolicznościowej mowie, w której nawiązał do walki Polaków o niepodległość ojczyzny, powołał dwóch najmłodszych wiekiem senatorów na sekretarzy pierwszego posiedzenia, po czym jako pierwszy złożył ślubowanie, odcytując konstytucyjny tekst roty (art. 20 w zw. z art. 37 Konstytucji). Następnie ślubowali obaj sekretarze i w kolejności alfabetycznej pozostali senatorowie, którzy wypowiadali słowo „ślubuję”. B. Limanowski przewodniczył także drugiemu posiedzeniu Senatu 1 grudnia 1922 r. do momentu wyboru na marszałka senatu Wojciecha Trąpczyńskiego.

Izba wyższa uchwaliła swój ostateczny regulamin dopiero 24 marca 1923 r.³ Akt ten w odniesieniu do instytucji Marszałka Seniora oraz przebiegu inauguracyjnego posiedzenia Senatu dokonał spozytywizowania praktyki sprzed czterech miesięcy. W regulaminie zamieszczono jednak także postanowienia wprowadzające elementy *novum* w stosunku do wydarzeń z 28 listopada 1922 r.

Zgodnie z art. 6 regulaminu pierwsze posiedzenie Senatu otwierał Prezydent RP i powoływał na przewodniczącego jednego z trzech najstarszych wiekiem senatorów. Nie musiał nim być senator narodowości polskiej. Regulamin nie operował natenczas, jak i później przez cały okres dwudziestolecia międzywojennego, określeniem „Marszałek Senior”, lecz terminami „Senior” i „Przewodniczący”. Przewodniczący posiedzenia zapraszał spośród senatorów dwóch najmłodszych wiekiem na sekretarzy tymczasowych.

W świetle art. 7 aktu Senior powinien złożyć ślubowanie „w ręce Prezydenta Rzeczypospolitej”. Postanowienie to pozostawało w sprzeczności z Konstytu-

³ Regulamin Obrad Senatu uchwalony dnia 24 marca 1923 r. zmieniony i uzupełniony zgodnie z uchwałą Senatu z dnia 17 grudnia 1930 r. wraz ze skorowidzem rzeczowym, Warszawa 1931. Tekst regulaminu dostępny także w: „Przegląd Sejmowy” 1993, nr 4, s. 123.

cją, która wymagała, aby „senatorowie” – czyli w domyśle wszyscy senatorowie włącznie z senatorem Seniosem – złożyli ślubowanie na ręce marszałka senatu wobec izby. Termin „Marszałek” z art. 20 w zw. z art. 37 Konstytucji marcowej odnosił się bowiem do „Marszałka Senatu”, a nie „Marszałka Seniora”. Tytułowej instytucji konstytucja w ogóle nie przewidywała. Brzmienie ustawy zasadniczej było jednak również merytorycznie błędne, gdyż suponowało, iż do wyboru marszałka senatu powinno dojść jeszcze przed złożeniem ślubowania przez senatorów, czyli przed objęciem przez nich mandatu⁴.

W praktyce Marszałek Senior składał w II RP ślubowanie wobec prezydenta na kilka godzin przed otwarciem pierwszego posiedzenia izby na Zamku Królewskim w Warszawie w obecności prezesa Rady Ministrów. Wydaje się natomiast, iż zamierzeniem twórców regulaminu było, aby Senior wypowiadał słowa roty ślubowania przed głową państwa na sali posiedzeń izby, tuż po otwarciu obrad Senatu przez prezydenta, co korespondowałoby z konstytucyjnym nakazem złożenia ślubowania „wobec Izby”.

Regulamin powierzał Seniorowi dwa zadania, tj. odebranie od senatorów ślubowania oraz przeprowadzenie wyboru marszałka senatu, przy czym wybór ten mógł mieć miejsce nie tylko na pierwszym posiedzeniu, ale także „na jednym z następnych posiedzeń” (art. 8). Momentem zakończenia funkcji przez Seniora była chwila wyboru marszałka, skoro: „Wybrany Marszałek obejmuje natychmiast swoje czynności” (art. 9).

W oparciu o przepisy regulaminu z 1923 r. przebiegały pierwsze posiedzenia Senatu II, III i IV kadencji. Marszałkiem Seniosem podczas inauguracyjnego posiedzenia 27 marca 1928 r. został z woli prezydenta liczący 75 lat Maksymilian Thulie, a nie starszy od niego 93-letni Bolesław Limanowski. Powierzenie godności Marszałka Seniora drugiemu najstarszemu senatorowi w gronie parlamentarzystów izby wyższej pozostawało w zgodzie z wymogiem regulaminu, aby funkcję tę pełnił „jeden z trzech najstarszych wiekiem senatorów”. Pominięcie w nominacji sędziwego B. Limanowskiego było jednak zaskoczeniem dla senatorów, a zwłaszcza dla samego zainteresowanego, który jako niemal pewny Marszałek Senior przygotował sobie nawet przemówienie na otwarcie Senatu⁵.

Ponad dwa lata później 9 grudnia 1930 r. podczas pierwszego posiedzenia Senatu III kadencji ponownie funkcję Marszałka Seniora powierzono Maksymilianowi Thulie, a nie najstarszemu senatorowi, natenczas już 95-letniemu nestorowi polskich socjalistów Bolesławowi Limanowskiemu. Godność Marszałka Seniora w trakcie inauguracyjnego posiedzenia Senatu IV kadencji 4 październi-

⁴ Taka sytuacja ślubowania podczas inauguracyjnego posiedzenia odbieranego przez marszałka izby, a nie Marszałka Seniora miała miejsce w 1952 r. w Sejmie PRL I kadencji.

⁵ A. Ajnenkiel, *Historia Sejmu Polskiego*, t. II: *II Rzeczpospolita*, cz. II, Warszawa 1989, s. 142.

ka 1935 r. stała się udziałem najstarszego w gronie senatorów 79-letniego Antoniego Horbaczewskiego reprezentującego mniejszość ukraińską.

W przyjętym dzień później Tymczasowym regulaminie senatu zniesiono instytucję Marszałka Seniora⁶. Zgodnie bowiem z art. 2 ust. 1 aktu „Na pierwszym posiedzeniu przewodniczy aż do wyboru Marszałka senator, powołany przez Prezydenta Rzeczypospolitej”. Zrezygnowanie z kryterium wieku pociągnęło za sobą zmianę w stosowanej terminologii. Regulamin nie operował już terminem „Senior”, lecz jedynie „Przewodniczący”. Cenzusu wieku zaniechano również wobec sekretarzy pierwszego posiedzenia, którymi nie musieli być odtąd senatorzy najmłodszy wiekiem (art. 3).

Cytowany powyżej przepis art. 2 ust. 1 znalazł zastosowanie podczas pierwszego posiedzenia Senatu ostatniej przed wybuchem II wojny światowej V kadencji 30 listopada 1938 r., kiedy przewodniczącym posiedzenia został „zaledwie” 55-letni Leon Wolf.

2. Instytucja Marszałka Seniora w III RP

W okresie PRL polski parlamentaryzm znamionował monokameralizm. Jedyną izbą parlamentu był sejm, odkąd izbę wyższą zniesiono w następstwie sfałszowanego referendum z 30 czerwca 1946 r. Senat przywrócono do polskiego systemu polityczno-ustrojowego u schyłku Polski Ludowej. Rezultatem ustaleń Okrągłego Stołu było znowelizowanie ustawy zasadniczej i powierzenie władzy ustawodawczej Sejmowi i Senatowi⁷. W pełni wolne wybory do izby wyższej odbyły się 4 i 18 czerwca 1989 r. Kandydaci opozycyjnego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” uzyskali 99 mandatów, a pozostały jeden mandat przypadł kandydatowi niezależnemu.

Pierwsze posiedzenie Senatu pierwszej kadencji wyznaczono na 4 lipca 1989 r.⁸ Odbyło się ono w sali posiedzeń sejmu w oparciu o odpowiednio stosowane przepisy regulaminu sejmu z 1986 r., co było zgodne z art. 2 ustawy konstytucyjnej z 7 kwietnia 1989 r. stanowiącym, że „do czasu uchwalenia przez Senat regulaminu stosuje się odpowiednio Regulamin Sejmu”. W zakresie nieuregulowanym w regulaminie izby niższej posiłkowano się sejmową praktyką parlamentarną z okresu PRL i II RP.

⁶ Tekst regulaminu dostępny w: „Przegląd Sejmowy” 1994, nr 3, s. 177–201.

⁷ Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Dz.U. 1989, nr 19, poz. 101.

⁸ Uchwała nr 76/89 Rady Państwa z 1 lipca 1989 r. w sprawie zwołania pierwszego posiedzenia Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, www.prezydent.pl/download/gfx/prezydent/pl/defaultopisy/2986/5/1/1012_18_p_111-13-1989_k.85-89.pdf

Mocą uchwały Rady Państwa z 1 lipca 1989 r. na Marszałka Seniora powołano liczącego 81 lat senatora Stanisława Stommę. Był on najstarszy w gronie senatorów tej kadencji, choć odpowiednio stosowany regulamin sejm *expressis verbis* dopuszczał wybór na to stanowisko senatora „spośród najstarszych wiekiem senatorów” (art. 12 ust. 2)⁹. Zgodnie z regulaminem do zadań Marszałka Seniora Senatu należało otwarcie pierwszego posiedzenia, przeprowadzenie złożenia ślubowania senatorskiego przy pomocy powołanego przez siebie spośród najmłodszych wiekiem senatorów sekretarza oraz przeprowadzenie wyboru marszałka senatu (art. 12 ust. 2 i 3).

Marszałek Senior po krótkim przemówieniu skierowanym do zgromadzonych otworzył pierwsze posiedzenie izby, trzykrotnie uderzając laską marszałkowską. Następnie odbyła się ceremonia składania ślubowania. Stanisław Stomma odczytał rotę ślubowania, w trakcie deklamacji której wszyscy obecni przyjęli pozycję stojącą. Następnie wywoływani przez sekretarza senatorowie w kolejności alfabetycznej powstawali i wypowiadali słowo „ślubuję”. Marszałek Senior i sekretarz złożyli ślubowanie również w kolejności alfabetycznej ich nazwisk. Po ślubowaniu Marszałek Senior zwrócił się do senatorów o zgłaszanie kandydatów na stanowisko marszałka senatu, rozpoczynając procedurę wyboru tego organu¹⁰. Z chwilą wybrania Andrzeja Stelmachowskiego marszałkiem izby Stanisław Stomma przekazał mu prowadzenie obrad, kończąc tym samym pełnienie swej funkcji.

Senat I kadencji w dniu 23 listopada 1990 r. uchwalił do dzisiaj obowiązujący regulamin swych obrad¹¹. W odniesieniu do tytułowej instytucji był on w swoim pierwotnym brzmieniu źródłem kilku nieścisłości. Zgodnie z pierwszą wersją art. 27 regulaminu inauguracyjne posiedzenie senatu miał otwierać prezydent. Głowie państwa przyznano też kompetencję do powołania na przewodniczącego obrad Marszałka Seniora, przy czym wprost nie określono kim jest Marszałek Senior. *Implicite* można było wnioskować, iż Marszałkiem Seniorem powinien zostać najstarszy senator, skoro art. 27 ust. 2 regulaminu stanowił, że „W razie przeszkody funkcję przewodniczącego obrad obejmuje kolejny wiekiem senator”. Marszałek Senior przed przystąpieniem do swych czynności miał złożyć ślubowanie wobec senatu, tym samym akt jego ślubowania wyodrębnił z ceremonii ślubowania reszty senatorów. Nawiązano w ten sposób, choć tylko w ramach dalekiej analogii, do rozwiązań przedwojennych, nie powielając

⁹ Uchwała nr 78/89 Rady Państwa z 1 lipca 1989 r. o powołaniu Marszałka Seniora, www.prezydent.pl/download/gfx/prezydent/pl/defaultopisy/2986/3/1/1012_18_k.83.pdf

¹⁰ Sprawozdanie stenograficzne z 1 posiedzenia Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w dniu 4 lipca 1989 r., Warszawa 1989, s. 5–13.

¹¹ Uchwała Senatu RP z 23 listopada 1990 r. Tymczasowy regulamin Senatu, M.P. 1991, nr 2, poz. 11.

natomiast modelu zastosowanego przez Stanisława Stommę, który w 1989 r. złożył ślubowanie wraz z innymi senatorami.

Jako wyraźną kompetencję Marszałka Seniora regulamin zastrzegał przeprowadzenie wyboru marszałka senatu oraz odebranie od przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej informacji o wyborze senatorów (art. 27 ust. 4 i art. 28 ust. 1). Żaden przepis eksplikatywnie nie stanowił natomiast, iż to Marszałek Senior odbiera od senatorów ślubowanie, skoro w art. 18 ust. 2 przyjęto, iż »Po odczytaniu roty ślubowania przez sekretarza senator wezwany przez Marszałka wypowiada słowo „ślubuję”«. Przepis ten rozpatrywany łącznie z art. 27 zdawał się wskazywać na Marszałka Seniora a nie marszałka sejmu jako na podmiot kompetentny do administrowania ślubowaniem senatorów, ale na gruncie wykładni jedynie językowej wniosek taki nie był oczywisty. Ponadto żaden z przepisów regulaminu nie wymagał eksplikatywnie, aby złożenie ślubowania miało miejsce „na pierwszym posiedzeniu Senatu”, choć o dopełnieniu tego obowiązku właśnie na inauguracyjnym posiedzeniu można było wnioskować z łącznie rozpatrywanych art. 18, 27 i 29 regulaminu. Regulamin nie podawał również kto i kiedy powołuje sekretarza odczytującego rotę ślubowania, natomiast wyznaczał moment końcowy pełnienia funkcji przez Marszałka Seniora, zastrzegając w art. 29 ust. 2, że „Senator wybrany na Marszałka przejmuje przewodnictwo od Marszałka-Seniora”. Przepis regulaminu wyraźnie powierzył otwarcie pierwszego posiedzenia Senatu prezydentowi, a nie Marszałkowi Seniorowi, jak uczyniono to w regulaminie Sejmu¹².

Większość powyższych braków i nieścisłości została usunięta uchwałą Senatu z dnia 24 października 1991 r. w sprawie zmiany Tymczasowego regulaminu Senatu¹³. W następstwie tej i kilku kolejnych nowelizacji art. 30 regulaminu uzyskał następującą postać słowną:

- »1. Pierwsze posiedzenie Senatu otwiera Prezydent i powołuje na przewodniczącego najstarszego wiekiem senatora (Marszałek Senior). W razie niemożności dokonania tej czynności przez Prezydenta, pierwsze posiedzenie Senatu otwiera Marszałek Senior.
2. W razie przeszkody funkcję przewodniczącego obrad obejmuje kolejny wiekiem senator.
3. Marszałek Senior składa ślubowanie oraz powołuje spośród najmłodszych wiekiem senatorów trzech sekretarzy pierwszego posiedzenia.
4. Marszałek Senior przy pomocy sekretarzy pierwszego posiedzenia odbiera ślubowanie senatorskie oraz przeprowadza wybór Marszałka Senatu.

¹² Zob. art. 1 ust. 1 Uchwały Sejmu RP z 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, tekst jedn. M.P. 2012, poz. 32.

¹³ M.P. 1991, nr 43, poz. 299.

5. Senatorowie składają ślubowanie w ten sposób, że po odczytaniu roty ślubowania, wywołani przez sekretarza pierwszego posiedzenia powstawszy, wypowiadają słowo „ślubuję”. Ślubowanie może być złożone z dodaniem słów „Tak mi dopomóż Bóg”.

6. Senator wybrany na Marszałka składa oświadczenie o przyjęciu funkcji Marszałka Senatu, po czym przejmuje od Marszałka Seniora przewodnictwo obrad.

Do zadań Marszałka Seniora należy zatem, tak jak w dwudziestolecu międzywojennym, przewodniczenie pierwszemu posiedzeniu do czasu wyboru marszałka senatu, odebranie od senatorów ślubowania oraz przeprowadzenie wyboru marszałka senatu. Celem realizacji zadania drugiego i trzeciego Marszałek Senior powołuje spośród najmłodszych wiekiem senatorów trzech sekretarzy pierwszego posiedzenia.

Zakres uprawnień Marszałka Seniora Senatu jest węższy w porównaniu do kompetencji przyznanych regulaminem sejmiku jego odpowiednikowi w izbie niższej. Przede wszystkim pierwsze posiedzenie senatu otwiera prezydent, a nie – jak w przypadku inauguracyjnego posiedzenia sejmiku – Marszałek Senior. Rozwiązanie takie jest w doktrynie prawniczej poddawane krytyce, uchodząc za przykład nadmiernej ingerencji organu władzy wykonawczej w organizacyjną autonomię parlamentarnej izby wyższej jako organu władzy prawodawczej¹⁴.

Do otwarcia pierwszego posiedzenia senatu głowa państwa nie potrzebuje kontrasygnaty prezesa Rady Ministrów, gdyż jak zauważa P. Sarnecki czynność ta jest czynnością faktyczną, a nie aktem urzędowym prezydenta¹⁵. Nawet gdyby czysto hipotetycznie przyjąć, iż otwarcie inauguracyjnego posiedzenia stanowi jednak akt urzędowy, to i tak konkluzja o braku wymogu kontrasygnaty byłaby aktualna, skoro ustawa zasadnicza konieczność kontrasygnaty zastrzega do aktów urzędowych wydawanych w ramach konstytucyjnych i ustawowych, a nie regulaminowych kompetencji prezydenta. Błędym byłoby natomiast uzasadnianie braku potrzeby kontrasygnaty wywodzone stąd, że otwarcie pierwszego posiedzenia zawiera się w prezydenckiej prerogatywie zwołania pierwszego posiedzenia. Obie te czynności są wprawdzie ze sobą powiązane, ale odrębne, pierwsza nie wynika logicznie z drugiej, czego potwierdzeniem jest otwieranie pierwszego posiedzenia izby niższej przez Marszałka Seniora Sejmu.

W zakresie niezbędnym do wywiązania się z powyższych zadań Marszałek Senior może odpowiednio korzystać zarówno z kompetencji merytorycznych marszałka senatu, jak i z jego regulaminowych uprawnień proceduralnych. Mar-

¹⁴ L. Garlicki, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2001, t. 2, uwaga 16 do art. 109.

¹⁵ P. Sarnecki, *Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Kraków 2000, s. 82.

szalek Senior w szczególności, podobnie jak marszałek senatu, „stoi na straży praw i godności Senatu” (art. 8 ust. 1 pkt 1), „przewodniczy obradom Senatu i czuwa nad ich przebiegiem” (art. 8 ust. 1 pkt 7), czy „sprawuje pieczę nad spokojem i porządkiem na całym obszarze należącym do Senatu” (art. 8 ust. 1 pkt 16). Z kolei na podstawie art. 44 ust. 1 regulaminu udziela senatorom głosu w sprawach objętych porządkiem obrad pierwszego posiedzenia, np. w kontekście wyboru marszałka senatu. Odpowiednie stosowanie do Marszałka Seniora przepisów o marszałku senatu doznaje jednak podwójnych ograniczeń, tj. czasowych i przedmiotowych. Po pierwsze Marszałek Senior może czynić użytek z uprawnień marszałka tylko w okresie swego urzędowania, a więc do momentu, gdy nowo wybrany marszałek senatu złoży oświadczenie o przyjęciu powierzonych mu funkcji. Po drugie korzystanie z kompetencji marszałka senatu musi pozostawać w związku kauzalnym z celem w postaci doprowadzenia do sprawnego ukonstytuowania się izby.

Nie ma na gruncie doktryny prawniczej zgodności w przedmiocie statusu prawnego Marszałka Seniora. Jedni autorzy uważają go za szczególny organ wewnętrzny senatu, jakkolwiek niewymieniony w katalogu organów senatu wyliczonych w art. 4 regulaminu izby wyższej¹⁶. Inni traktują Marszałka Seniora nie jako organ, ale szczególną formę czasowego wykonywania niektórych kompetencji marszałka senatu¹⁷. Instytucja Marszałka Seniora posiada umocowanie wyłącznie w regulaminie senatu. Nie wspomina o niej ani Konstytucja RP, ani ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora¹⁸.

Wyznaczenie przez prezydenta osoby Marszałka Seniora nie wymaga kontrasygnaty. Na poparcie takiej konkluzji można przywołać dwa rodzaje argumentów. W pierwszym wariancie interpretacyjnym powołanie Marszałka Seniora zawiera się w prezydenckiej prerogatywie „zwoływania pierwszego posiedzenia nowo wybranych Sejmu i Senatu” (art. 144 ust. 3 pkt 2 Konstytucji RP). Głowa państwa tylko wtedy zrealizuje kompetencję z art. 109 ust. 2 ustawy zasadniczej, gdy obok wskazania dnia i godziny inauguracyjnego posiedzenia Senatu określi również osobę Marszałka Seniora. Niepodanie przez prezydenta osoby przewodniczącego pierwszego posiedzenia należy wówczas interpretować jako delikt konstytucyjny mogący pociągnąć za sobą odpowiedzialność głowy państwa przed Trybunałem Stanu. W tym toku rozumowania prezydent w postanowieniu

¹⁶ Zob. np. W Skrzydło, *Leksykon wiedzy o państwie i konstytucji*, Warszawa 2000, s. 71.

¹⁷ Zob. np. P. Zientarski, *Organizacja wewnętrzna Senatu. Studium prawnoustrojowe*, Toruń 2011, s. 49.

¹⁸ Tekst jedn. Dz.U. 2011, nr 7, poz. 29.

o zwołaniu pierwszego posiedzenia, ewentualnie w odrębnym akcie urzędowym wydanym przed tym posiedzeniem, powinien wskazać najstarszego senatora jako marszałka senatu¹⁹.

W drugim wariancie interpretacyjnym dokonuje się dyferencji konstytucyjnej kompetencji głowy państwa do zwołania pierwszego posiedzenia (podania jego daty i godziny) od regulaminowej kompetencji do wyznaczenia Marszałka Seniora. Wskazanie osoby Marszałka Seniora jawi się wówczas jako w pewnym sensie „dobra usługa”, „przysługa” prezydenta względem izby, a nie jego wobec niej obowiązek. Mocą regulaminu senatu nie można bowiem nałożyć na głowę państwa prawnej powinności. Niepowołanie Marszałka Seniora przy takiej wykładni nie skutkuje odpowiedzialnością prawną prezydenta. Zatem akt urzędowy powołania Marszałka Seniora nie wymaga kontrasygnaty, skoro art. 144 ust. 1 odnosi się jedynie do „konstytucyjnych i ustawowych kompetencji”, a nie kompetencji umocowanych w regulaminie izby wyższej parlamentu. Za niniejszym sposobem rozumowania przemawia zarówno literalne brzmienie regulaminu senatu, jak i senacka praktyka.

Z art. 30 ust. 1 zd. 1 regulaminu izby wyższej zdaje się wynikać pewna pożądana chronologia wydarzeń. Prezydent powinien powołać Marszałka Seniora tuż po dokonanych przez siebie otwarciu pierwszego posiedzenia: „Pierwsze posiedzenie Senatu otwiera Prezydent i powołuje na przewodniczącego najstarszego wiekiem senatora (Marszałek Senior)”. W rzeczywistości wygląda to inaczej, w tym sensie, iż jeszcze przed inauguracyjnym posiedzeniem prezydent powierza najstarszemu senatorowi godność Marszałka Seniora. Rozwiązanie takie współgra z drugim zdaniem art. 30 ust. 1. Skoro pierwsze posiedzenie senatu ma otworzyć Marszałek Senior w razie niemożności dokonania tej czynności przez prezydenta, to *prima facie* jeszcze przed tym posiedzeniem musi on być powołany.

Stenogramy z pierwszych posiedzeń izby wyższej poszczególnych kadencji nie dokumentują jednolitej kolejności wydarzeń. W większości przypadków prezydent mówił na sali posiedzeń senatu o powołaniu Marszałka Seniora w czasie teraźniejszym²⁰ – co czyniło zadość literalnej wykładni art. 30 ust. 1 zd. 1

¹⁹ Por. M. Zubik, *Organizacja wewnętrzna Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003, s. 40–44. Uwagi autora w odniesieniu do Marszałka Seniora Sejmu znajdują pełne zastosowanie do Marszałka Seniora Senatu.

²⁰ Prezydent w przemówieniach kierowanych do senatorów podczas inauguracyjnych posiedzeń poszczególnych kadencji stwierdzał: „Zgodnie z konstytucją, a także regulaminem senatu, mam honor powołać na przewodniczącego pierwszego posiedzenia marszałka seniora, zaszczytnego senatora Rzeczypospolitej, wybitnego artystę pana Kazimierza Kutza” (2005), „Szanowni Państwo! Mam honor na przewodniczącego pierwszego posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej piątej kadencji powołać pana senatora Andrzeja Wielowieyskiego” (2001), „Szanowni Państwo! Na przewodniczącego pierwszego posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej czwartej

– raz natomiast w 2007 r. posłużył się czasem przeszłym, co odpowiadało art. 30 ust. 1 zd. 2²¹, ewentualnie jego słowa *implicite* wskazywały na już uprzednie powołanie Marszałka Seniora²².

Sposobem usunięcia tych pewnych dywergencji między zdaniem pierwszym i drugim art. 30 ust. 1 może być przyjęcie, iż akt powołania Marszałka Seniora przez głowę państwa nie jest *conditio sine qua non* pierwszego posiedzenia. Akt taki nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaratoryjny, a zarazem fakultatywny. Osoba Marszałka Seniora jest w zasadzie znana już w chwili ogłoszenia wyników wyborów do senatu. Czynnikiem decydującym o przysługiwaniu tej godności konkretnemu senatorowi jest jego wiek, a nie wola prezydenta. Przy takim rozumowaniu powołanie Marszałka Seniora przez głowę państwa jest czynnością wyłącznie symbolicznej i kurtuazyjnej natury. Senator pełni funkcję Marszałka Seniora mocą regulaminu, a nie decyzji prezydenta. Status Marszałka Seniora przynależy więc najstarszemu senatorowi *ex lege*. Niepowołanie Marszałka Seniora przez głowę państwa nie doprowadzi więc do organizacyjnego pata, gdyż regulamin wyraźnie precyzuje, kto funkcję tę powinien pełnić. Ponadto izba nie byłaby związana dokonaniem sprzecznie z regulaminem powołaniem przez prezydenta na Marszałka Seniora senatora innego aniżeli senator najstarszy.

Niniejsze rozumowanie potwierdza brzmienie art. 30 ust. 2 regulaminu. Stanowi on, iż „w razie przeszkody funkcję przewodniczącego obrad obejmuje kolejny wiekiem senator”. Przepisowi temu nie nadano zatem postaci „w razie przeszkody funkcję przewodniczącego obrad prezydent powierza kolejnemu wiekiem senatorowi”. Senat w zakresie personalnej obsady przewodniczącego pierwszego posiedzenia zachował w przeciwieństwie do sejmu pełnię autonomii organizacyjnej. O ile autonomia ta uległa, odwrotnie aniżeli w izbie niższej, samoograniczeniu w odniesieniu do otwarcia pierwszego posiedzenia, o tyle regulamin senatu nie przyznaje głowie państwa jakiegokolwiek dyskrecyjności w obsadzaniu stanowiska Marszałka Seniora. Art. 30 ust. 1 jedynie sprawia wrażenie, iż izba wyższa powierzyła prezydentowi kompetencję do powoływania Marszałka Seniora, gdy w zasadzie rola głowy państwa sprowadza się wyłącznie do promulgowania decyzji samej izby o treści przesądzonej postanowieniem regulaminu. Z tego względu bardziej miarodajne byłoby nadanie art. 30 ust. 1 zd.

kadencji powołuję najstarszego wiekiem senatora, pana profesora Władysława Bartoszewskiego” (1997), „Do przewodniczenia obradom powołuję marszałka seniora pana Jana Zamoyskiego” (1991).

²¹ Otwierając inauguracyjne posiedzenie Senatu VII kadencji w 2007 r., prezydent powiedział: „Jednocześnie chciałbym poinformować, że zgodnie z Regulaminem Senatu Rzeczypospolitej Polskiej powołałem na marszałka seniora pana senatora Bendera”.

²² Prezydent otwierając pierwsze posiedzenie Senatu VIII kadencji w 2011 r., powiedział: „Teraz, zgodnie z zasadami, serdecznie proszę marszałka seniora Kazimierza Kutza o przejęcie prowadzenia obrad”.

1 postaci „Pierwsze posiedzenie Senatu otwiera Prezydent, po czym przekazuje przewodnictwo obrad najstarszemu wiekiem senatorowi (Marszałek Senior)”.

Uwagę zwraca to, iż w cytowanym art. 30 ust. 2 nie posłużono się określeniem Marszałek Senior. Jeżeli najstarszy senator nie jest w stanie pełnić obowiązków Marszałka Seniora, to jego zadania przejmuje kolejny wiekiem senator, ale nie będzie on nazywany Marszałkiem Seniosem, a jedynie „Przewodniczącym” pierwszego posiedzenia. Oznacza to, iż regulamin zastrzega nazwę „Marszałek Senior” wyłącznie do rzeczywiście najstarszego w gronie senatorów. Wydaje się, iż taka dosłowność czy językowy puryzm nie są wskazane. Praktyka parlamentarna zarówno dwudziestolecia międzywojennego, okresu PRL, jak i Sejmu III RP pokazuje, iż tytułowa instytucja była związana z najstarszym lub jednym z najstarszych senatorów czy posłów.

Przeszkoda w przewodniczeniu obradom pierwszego posiedzenia, o której mowa w art. 30 ust. 2, może ujawnić się zarówno przed, jak i po otwarciu inauguracyjnego posiedzenia do momentu wyboru marszałka senatu. Przeszkoda ta może być związana np. z chorobą Marszałka Seniora czy innym zdarzeniem losowym uniemożliwiającym mu uczestniczenie lub kontynuowanie uczestniczenia w pierwszym posiedzeniu izby. W kategoriach przeszkody należy także traktować zrezygnowanie najstarszego senatora z przysługującej mu mocą regulaminu godności. Nie można bowiem zakładać, iż pełnienie tej funkcji jest po stronie najstarszego senatora obowiązkiem prawnym. Jeżeli drugi wiekiem senator nie może lub nie chce sprawować zadań Marszałka Seniora, jego kompetencje obejmie trzeci w kolejności wieku senator, czy pierwszy najstarszy, który wyrazi na to zgodę.

Nieoczywiste pozostaje to, czy w przypadku zaistnienia przeszkody w przewodniczeniu najstarszego senatora obradom pierwszego posiedzenia objęcie tego przewodnictwa przez kolejnego wiekiem senatora dokonuje się z udziałem, czy bez udziału prezydenta. Art. 30 ust. 1 mówi o powoływaniu przez głowę państwa wyłącznie najstarszego senatora, z kolei ust. 2 nie wspomina o roli prezydenta w objęciu przewodnictwa obrad przez kolejnego wiekiem reprezentanta izby wyższej. Na gruncie wykładni językowej regulaminu należałoby zatem przyjąć, iż nawet w sytuacji ujawnienia przeszkody jeszcze przed rozpoczęciem pierwszego posiedzenia prezydent nie partycypuje w powołaniu Marszałka Seniora. Kończąc więc swoje przemówienie do senatorów nie powinien posłużyć się sformułowaniem o „powołaniu” Marszałka Seniora.

Interpretacja taka razi jednak artefaktycznością i niepraktycznością. Jak powyżej zasygnalizowano termin „powołuje” z art. 30 ust. 1 mylnie suponuje pierwiastek wolitywny w „decyzji” prezydenta. Tymczasem głowa państwa nie tyle powołuje Marszałka Seniora, co jedynie komunikuje, kto nim jest w świetle unormowań regulaminowych. Upraszczając, można powiedzieć – jakkolwiek

niecelowo brzmi to pejoratywnie i niezbyt taktowanie – że prezydent werbalizując formułę słowną o „powołaniu Marszałka Seniora”, pełni rolę speakera, prezentera czy konferansjera, który przyczynia się do sprawnego przebiegu pierwszego posiedzenia. Mając to na względzie, nic nie stoi na przeszkodzie, aby prezydent na zakończenie przemówienia po otwarciu pierwszego posiedzenia także wobec kolejnego wiekiem senatora użył zwrotu, iż powołuje go na Marszałka Seniora („Przewodniczącego obrad” w myśl art. 30 ust. 2).

Przebieg pierwszego posiedzenia powinien zasadniczo obejmować tylko te punkty, o których mowa w dziale IV regulaminu izby („Pierwsze posiedzenie Senatu”). Co prawda doktryna prawnicza uznaje, iż poszerzenie porządku obrad inauguracyjnego posiedzenia mieści się w zakresie autonomii izby, ale zastrzega się, iż dotyczy to izby już ukonstytuowanej, czyli po wyborze marszałka, wice-marszałków i sekretarzy senatu. Parlamentarnej praktyce znane są jednak przypadki rozszerzenia pierwszego posiedzenia jeszcze na etapie urzędowania Marszałka Seniora o elementy nieprzewidziane w regulaminie. Przykładowo w 2001 r. przed złożeniem ślubowania senatorowie uczcili minutą ciszy tragicznie zmarłego bpa Jana Chrapka. Regulaminowego wyraźnego umocowania nie posiadają też takie zwyczajowo stałe punkty inauguracyjnego posiedzenia, jak przemówienie Marszałka Seniora czy przemówienie prezydenta. Niekiedy przemówienie głowy państwa zwykło określać się mianem orędzia. Tymczasem o orędziu prezydenta „do Senatu” można mówić dopiero po złożeniu przez senatorów ślubowania i w zasadzie też po wybraniu marszałka senatu²³.

Pierwsze posiedzenie Senatu rozpoczyna hymn odegrany przez orkiestrę wojskową, podczas którego wszyscy obecni powstają i śpiewają. Następnie do zebranych przemawia prezydent, który swoje wystąpienie kończy, a przynajmniej powinien, otwarciem posiedzenia. Po głowie państwa głos zabiera Marszałek Senior, zwracając się do senatorów. Mówi wówczas zwykle o wyzwaniach stojących przed nową kadencją izby, przypomina o ukierunkowanym na służbę publiczną etosie senatora, piętnuje wady i słabości rodzimego parlamentaryzmu i parlamentarzystów. Niekiedy, jak w 2011 r., gorzkie uwagi Marszałka Seniora są przedmiotem politycznych kontrowersji. Marszałek Senior wita także przybyłych gości.

Punktem regulaminowym pierwszego posiedzenia jest ślubowanie Marszałka Seniora, które przebiega w ten sposób, iż odczytuje on jego rotę, a wszyscy zgromadzeni w tym czasie powstają. Po złożeniu ślubowania Marszałek Senior powołuje trzech sekretarzy pierwszego posiedzenia spośród najmłodszych wiekiem senatorów. Następnie informuje senatorów o technicznym sposobie składania ślubowania, możliwości dodania zdania „Tak mi dopomóż Bóg” i konsekwencjach odmowy złożenia ślubowania. Prosi obecnych o powstanie i odczy-

²³ P. Czarny, *Opinia na temat niektórych aspektów proceduralnych pierwszego posiedzenia nowo wybranego Sejmu*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 6, s. 118 i 122–123.

tuje rotę ślubowania. Po deklamacji przez niego rotę zgromadzeni siadają, a sekretarz rozpoczyna odczytywanie nazwisk senatorów według kolejności zajmowanych miejsc, poczynawszy od lewej strony sali²⁴.

W zakresie kompetencji Marszałka Seniora znajduje się decyzja o dopuszczeniu lub niedopuszczeniu do ślubowania senatora, w stosunku do którego Marszałek Senatu poprzedniej kadencji wydał postanowienie o stwierdzeniu wygaśnięcia jego mandatu, a który to senator zaskarżył niniejsze postanowienie do Sądu Najwyższego w trybie art. 250 kodeksu wyborczego²⁵.

Wyczytani senatorowie powstawszy wypowiadają słowo „ślubuję”, ewentualnie dodając zdanie „Tak mi dopomóż Bóg”. Ostatni w kolejności składają ślubowanie trzej sekretarze. Marszałek Senior pyta się, czy ktoś z obecnych na sali nie złożył ślubowania. Wobec braku zgłoszeń stwierdza, że wszyscy obecni na posiedzeniu senatorowie złożyli ślubowanie²⁶. Na tym ceremonia ślubowania się kończy, a izba przechodzi do kolejnego punktu obrad, jakim jest wybór marszałka senatu. Po dokonaniu wyboru marszałka, Marszałek Senior przekazuje mu przewodniczenie obradom, kończąc tym samym swoją funkcję w danej kadencji. Formalnie nie istnieją przeszkody, aby Marszałek Senior został wybrany marszałkiem senatu, choć taka sytuacja nie miała miejsca w polskim parlamentarzmie.

Harmonogram inauguracyjnego posiedzenia senatu oraz rola w nim Marszałka Seniora jest rezultatem nie tylko unormowań regulaminowych, ale także zwyczaju parlamentarnego. Nie zawsze przy tym parlamentarna praktyka była zgodna z wymogami regulaminowymi. Wbrew art. 30 ust. 1 regulaminu (uprzednio art. 27 ust. 1) formułę słowną o otwarciu pierwszego posiedzenia wypowiadał w Senacie II–VI kadencji nie prezydent, lecz Marszałek Senior, uderzając przy tym trzykrotnie laską marszałkowską. Za każdym razem na sali posiedzeń przebywał prezydent, który chwilę wcześniej wygłosił przemówienie do zgromadzonych. Do szczególnej sytuacji doszło podczas inauguracji Senatu VII kadencji. Prezydent Lech Kaczyński kończąc wystąpienie, stwierdził „Otwierając posiedzenie, przekazuję panu [Marszałkowi seniorowi] głos”. Kilka minut później Marszałek Senior jeszcze raz oświadczył, iż otwiera pierwsze posiedzenie senatu i trzykrotnie uderzył laską marszałkowską. Podobnie Marszałek Senior IV kadencji Senatu w 1997 r. oświadczył, iż „otwiera” posiedzenie, niezależnie od tego, że kilka chwil wcześniej on sam poinformował, że prezydent „zgodnie z regulaminem... otworzył już nasze posiedzenie”.

Jedyne zgodne z obecnym regulaminem otwarcie inauguracyjnego posiedzenia miało miejsce w Senacie VIII kadencji, kiedy to prezydent B. Komorow-

²⁴ Do V kadencji Senatu włącznie senatorowie byli wyczytywani w kolejności alfabetycznej, z tym że sekretarze tymczasowi składali ślubowanie na końcu.

²⁵ Por. K. Skotnicki, *W sprawie prawomocności i wykonalności postanowienia marszałka Sejmu stwierdzającego wygaśnięcie mandatu poselskiego*, „Przegląd Sejmowy” 2011, nr 6, s. 150.

²⁶ Zob. szerzej G. Maroń, *Ślubowanie senatorskie w polskim porządku prawnym*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”, Seria Prawnicza 2012, nr 11, s. 126–149.

ski rozpoczął przemówienie zdaniem „Proszę państwa, otwieram pierwsze posiedzenie Senatu ósmej kadencji”, a występujący po nim Marszałek Senior zaczął słowami „Dziękuję panu prezydentowi za otwarcie pierwszego posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej ósmej kadencji i powołanie mnie na Marszałka Seniora”.

Zwykle okres urzędowania Marszałka Seniora od momentu przekazania mu przewodniczenia obradom przez prezydenta do momentu wyboru marszałka senatu wynosi około dwóch godzin.

Godność Marszałka Seniora Senatu w III RP była udziałem następujących wymienionych chronologicznie senatorów: I kadencja – Stanisław Stomma (81 lat), II kadencja – Jan Zamoyski (79 lat), III kadencja – Jan Mulak (79 lat), IV kadencja – Władysław Bartoszewski (75 lat), V kadencja – Andrzej Wielowieyski (74 lata), VI kadencja – Kazimierz Kutz (76 lat), VII kadencja – Ryszard Bender (75 lat) i VIII kadencja – Kazimierz Kutz (82 lata).

Jedynie dwóch senatorów dostąpiło zaszczytu bycia Marszałkiem Seniorem Senatu dwukrotnie, tj. Maksymilian Thulie w dwudziestoleciu międzywojennym i Kazimierz Kutz w III RP.

Można dostrzec kilka odmienności w uregulowaniu instytucji Marszałka Seniora Senatu i Marszałka Seniora Sejmu. Tego drugiego prezydent powołuje spośród najstarszych wiekiem posłów, natomiast regulamin senatu przesądza, iż marszałkiem seniorem izby wyższej jest najstarszy senator. Ślubowanie Marszałka Seniora Sejmu nie jest, jak w przypadku Marszałka Seniora Senatu, wyodrębnione od ślubowania reszty posłów, choć składa je jako pierwszy wyczytany przez sekretarza tymczasowego. O ile regulamin senatu uprawnia Marszałka Seniora do powołania trzech sekretarzy pierwszego posiedzenia, o tyle regulamin sejmu stanowi ogólnie, że ich liczba ma być niezbędna do przeprowadzenia ślubowania poselskiego i wyboru marszałka sejmu. Regulamin izby poselskiej operuje przy tym określeniem „sekretarz tymczasowy”, a regulamin izby wyższej zwrotem „sekretarz pierwszego posiedzenia”. W regulaminie senatu brakuje odpowiednika art. 1 ust. 3 regulaminu sejmu, zgodnie z którym „Podczas pierwszego posiedzenia Sejmu poseł zajmuje miejsce na sali obrad Sejmu według rozdziału miejsc ustalonego przez Marszałka-Seniora”²⁷.

Tytułowa instytucja jakkolwiek nie stanowi kluczowego składnika polskiego parlamentaryzmu, zarazem nie jest też redundantna. Jej doniosłość można rozpatrywać na kilku płaszczyznach. W wymiarze funkcjonalnym Marszałek Senior jest ważnym ogniwem w procedurze ukonstytuowania się nowo wybranej izby. Czynności przez niego podejmowane w ramach pierwszego posiedzenia warunkują pozyskanie przez senat decyzyjnej gotowości, co następuje po złożeniu

²⁷ Zob. G. Maroń, *Ślubowanie poselskie w polskim porządku prawnym*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2012, nr 10, s. 33; J. Pietrzak, *Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Tradycja i Współczesność XV–XXI w.*, Warszawa 2002, s. 242–243.

przez senatorów ślubowania oraz po wyborze marszałka i wicemarszałków izby. W wymiarze etycznym od Marszałka Seniora oczekuje się, że będzie uosabiał etos parlamentarzysty. Jego zaawansowany wiek suponuje, iż jest osobą życiowo doświadczoną, której powinna towarzyszyć mądrość i doza powagi. Nie bez powodu rzymianie mawiali: *Lenior et melior fis accedente senecta* („Zbliżając się do starości, stajemy się łagodniejsi i lepsi”). Praktyka parlamentarna pokazuje, iż nierzadko marszałkami seniorami zostawały osoby cieszące się powszechnym ponadpartyjnym szacunkiem i zaufaniem. Postrzeganie ich w kategoriach autorytetu tłumaczy ich legitymację do podnoszenia w trakcie przemówienia podczas inauguracyjnego posiedzenia kwestii etycznych. Niejednokrotnie marszałkowie seniorowie przypominali swoim młodszym kolegom o ich obowiązku sumiennego sprawowania mandatu senatorskiego dla dobra powszechnego, w poczuciu służby ojczyźnie i obywatelom, z poszanowaniem takich cnót, jak godność, honor i przyzwoitość. W wymiarze historycznym instytucja Marszałka Seniora jest zaś świadectwem tradycji polskiego parlamentaryzmu. Efemeryczny charakter funkcjonowania Marszałka Seniora nie powinien przesłaniać solenności inauguracyjnego posiedzenia izby, któremu on przewodniczy.

Streszczenie

Marszałek Senior to honorowe i tymczasowe stanowisko w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej. Tytułowa instytucja genezą swoją sięga 1922 r. i Senatu II RP. Marszałkiem Seniore jest najstarszy senator powołany przez prezydenta RP. Jego kompetencje ograniczają się do pierwszego posiedzenia senatu i służą pełnemu ukonstytuowaniu się tego organu. Marszałek Senior odbiera ślubowanie senatorskie oraz przeprowadza wybór marszałka senatu. Obie funkcje wykonuje z pomocą trzech sekretarzy pierwszego posiedzenia powołanych spośród najmłodszych senatorów. Marszałek Senior otwiera również pierwsze posiedzenie izby – czemu towarzyszy trzykrotne uderzenie łaską marszałkowską – jeśli nie może tego uczynić prezydent RP. Moment objęcia przewodniczenia obradom inauguracyjnego posiedzenia przez nowo wybranego marszałka senatu kończy parlamentarną aktywność Marszałka Seniora w danej kadencji senatu.

Słowa kluczowe: Marszałek Senior Senatu, Senat RP, pierwsze posiedzenie senatu, ślubowanie senatora

THE INSTITUTION OF THE SENIOR MARSHAL OF THE SENATE IN THE POLISH LEGAL ORDER

Summary

The Senior Marshal is an honorable and ephemeral post in the Senate of the Republic of Poland. The given institution dates back to 1922 and the Senate in the Second Polish Republic. The Senior Marshal is the eldest Senator, and he is appointed by the President of the Republic of Po-

land. The competences of the Senior Marshall are limited to the first sitting of the Senate and aimed at complete constitution of this public authority. He receives the senatorial oath and conducts the election of the Marshal of the Senate. Both functions the Senior Marshall performs with assistance of the three secretaries of the first sitting called from among the youngest Senators. He also opens the first sitting of a newly elected Senate – which is accompanied by striking the Marshal's mace three times against the floor – if the President is unable to carry out this act. The moment of taking the chair during the first sitting by newly elected Marshal of the Senate terminates the Senior Marshall parliamentary activity in a given term of office of the Senate.

Key words: Senior Marshal of the Senate, Senate of the Republic of Poland, first sitting of the Senate, Senator's oath of office